

Liefde maakt blind (deel 1b)

Van Gulik in het tumultueuze Oost-Azië van het midden van de twintigste eeuw (vervolg)

China: burgeroorlog en de opkomst van het Communisme

Terwijl Japan onder het bewind kwam van nationalistische en expansionistische militaristen, woedde in China een burgeroorlog. Na een korte periode van samenwerking met de Communisten, had de Kuomintang, de nationalistische organisatie die zich als missie had gesteld om China van imperialisme en de warlords te zuiveren, in 1929 de macht overgenomen. Chiang Kai-shek, of de Generalissimo, zetelde in Nanking, de nieuwe hoofdstad van China. Tijdens de oorlog werden zowel de Kuomintang als de Communisten naar de verste uithoeken van China gedreven. Het hoofdkwartier van de Communistische Volkspartij (CCP) bevond zich in Yenan, een rurale provincie in het noordoosten, en de Kuomintang bewoog zich naar het zuidwesten. Ondanks de Japanse dreiging was Chiang Kai-shek van plan om de Communisten eens en voor altijd te verslaan. In 1941 zond hij zijn troepen naar Yenan. De Verenigde Staten zag met lede ogen aan hoe zowel de KMT als de CCP zich meer concentreerden op een oorlog met elkaar dan tegen Japan. Onmiddellijk nadat de VS zich na Pearl Harbor ook in de oorlog had gestort, zond Washington generaal Joseph Stilwell (zie foto) naar China om de nationalististen te assisteren in het gevecht tegen Japan en om met het oog daarop de interne strijd om de macht op te lossen.

Op 16 juli 1945 slaagden Amerikaanse wetenschappers erin om de eerste atoombom tot ontploffing te brengen in New Mexico. Een maand later gaf Japan zich over. Ook al had de Verenigde Staten Japan de nekslag gegeven, het was de KMT die Japan had bevochten, zodat de laatste een groot deel van haar leger in China had moeten stationeren. Het prestige van Chiang was nog nooit hoger geweest dan in de zomer van 1945.



Maar de interne machtsstrijd woedde nog altijd. De bemiddelingspogingen van George Marshall, de generaal die Joseph Stilwell inmiddels had vervangen, faalden jammerlijk: met als inzet de herbezetting van Mantsjoe-rijke brak in 1946 de laatste en beslissende burgeroorlog uit. Na de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog waren zowel de Kuomintang als de CCP voorzien van nieuwe wapens, aangeleverd door respectievelijk de Verenigde Staten en de Sovjet Unie. De strijd tegen Japan had de KMT echter danig verzwakt. De Communisten, daarentegen, hadden tijdens de oorlog nieuwe krachten opgedaan. De CCP zegevierde, en in oktober 1949 riep Mao Tse Tung in Beijing de Volksrepubliek China uit (zie foto).

Japan: na-oorlogse hervormingen

Na zijn missie in Chungking, had Van Gulik drie jaar als afgevaardigde bij de Nederlandse ambassade in Washington D.C. gewerkt. In 1948 keerde hij als politiek adviseur terug in Japan. Het land was na haar overgave bezet door Amerika. Wash-

ington had zich tot doel gesteld om de wortels van het fascisme aldaar uit te roeien en de Japanse samenleving naar Westerse maatstaven te reconstrueren. Om dit te bereiken stationeerden de geallieerden een Amerikaanse legermacht in Japan, onder leiding van generaal Douglas MacArthur. Over het algemeen werden de hervormingen door de Japanse bevolking verwelkomd: de Amerikanen traden humaan op en stimuleerden vrijheid van meningsuiting en publieke debatten. Gedurende het ontstaan van de Koude Oorlog en vooral na de uitbraak van de Koreaanse oorlog, werd het Amerikaanse beleid in Japan echter compleet herzien. In plaats van Japan klein te houden, besloot Washington uit geopolitieke overwegingen dat het verstandiger was om het land tot een sterke bondgenoot te maken. Tijdens de Koreaanse oorlog gebruikte Amerika Japan als logistieke basis. In 1951 kreeg Japan haar soevereiniteit terug en sloot een bilateraal wederzijds veiligheidsverdrag met de Verenigde Staten.

Deel 2

In het volgende deel, dat over twee weken verschijnt, kunt u lezen waarom Van Guliks beschouwingen over de revolutionaire veranderingen in China en Japan werden gekenmerkt door een allesoverheersend conservatisme...

Wordt vervolgd...

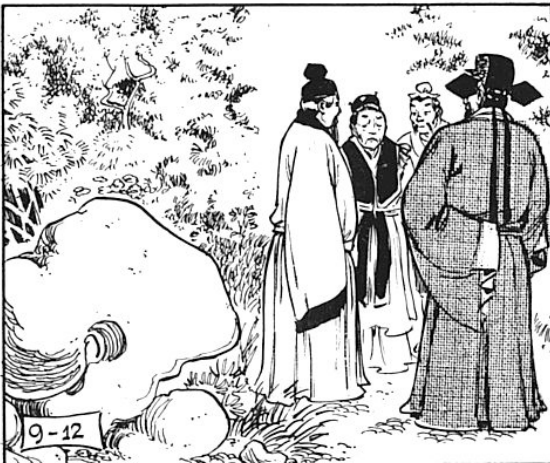
Lisanne Boer



Rechter Tie en het geheim van de wierrookklok



11. Rechter Tie steekt de overlijdensacte weer in zijn mouw. Zoals de zaken er nu voorstaan lijkt een nader onderzoek noodzakelijk. 'Hoe laat denkt u dat ze gestorven is, meneer Wang?' vraagt hij. 'Dat is niet te zeggen, Edelachtbare,' antwoordt de lijkschouwer. 'Het lijk is nog warm en de ledematen zijn slap, maar in dit broeierige weer, in een gesloten kamer. . ' Rechter Tie neemt voorzichtig de platte koperen doos van tafel. Deze heeft de vorm van een vijfhoek met stompe punten. Het koperen deksel vertoont een uitgesneden patroon van vijf in elkaar lopende spiralen, op één plaats doorbroken. Door de uitgesneden gleuven is een bruin poeder zichtbaar, waarmee de doos is gevuld. 'Is dit niet een wierrookklok?' vraagt de lijkschouwer. 'Inderdaad,' antwoordt Rechter Tie, 'het patroon is dat van de vijf gelukbrengende wolken. Elke wolk is aangeduid door een spiraal. Als de wierrook aan het begin wordt aangestoken, zal hij langzaam langs het patroon verder branden, zoals een lont. De thee uit de omgevallen theepot heeft de wierrook in het midden van de derde spiraal uitgedoofd. Laten we eens gaan kijken waar de huismeester en de kamenier blijven.' De lijkschouwer volgt Rechter Tie naar buiten, en de Rechter vervolgt: 'Als zij ons kunnen vertellen hoe laat de wierrookklok is aangestoken, kunnen we berekenen hoe laat mevrouw Ho zelfmoord pleegde of vermoord werd.'



12. Rechter Tie en de lijkschouwer wandelen in de richting van het huis. Halverwege de tuin komen ze de huismeester tegen, vergezeld van een oudere dame met een door smart vertrokken gezicht. 'Dit is de kamenier van mevrouw Ho, Edelachtbare,' zegt de huismeester. De Rechter neemt haar aandachtig op. Ze heeft een rond, boers gezicht, waaruit eerlijkheid en goedhartigheid spreekt. 'Hoelang is ze al bij mevrouw Ho in dienst?' vraagt hij. 'Meer dan twintig jaar, Edelachtbare,' antwoordt de huismeester. 'Ik bedoel dat ze al ruim twintig jaar bij mevrouw Ho's familie in dienst was. Drie jaar geleden, toen mevrouw met mijn meester trouwde, is de kamenier met haar meegekomen. Onze meesteres was erg aan haar gehecht.' De kamenier is weer in tranen uitgebarsten. 'Kom kom, juffrouw,' zegt de Rechter vriendelijk. 'Met tranen kun je je meesteres niet tot het leven terugbrengen. Beantwoord liever mijn vragen, dan kan het stoffelijk overschot tenminste gauw worden begraven. Vertel eens, weet je hoe deze wierrookklok werkt?' De kamenier veegt haar ogen af en antwoordt: 'Natuurlijk, Edelachtbare, hij brandt precies vijf uur, elke spiraal duurt een uur. Vlak voor ik mevrouw alleen liet in het prieel zei ze dat het wat muf rook, en toen heb ik de wierrook aangestoken.'